

HÄLLEFORS

Bygden hette Hällefors ända fram tills järnvägen kom 1924. Huset Hällefors är ett av de äldsta i Ydrefors.

År 1558 är namnet daterat Helwitte, blev sedan en period Helvete och år 1662 kom namnet Hällefors. 1734 kom tingsförbud mot att använda namnet Helvete.

Medan namnet Helvete var i bruk långt efter tingsförbudet, vandrade en skvallerkäring, kallad Bullera, omkring i bygden för att berätta nyheter, varvid hon berättade:

*"I Helvete där koka de, och där steka de med flit
de väntar både präst och klockare dit."*

Det fanns mest bara skog här En sägen berättar att en gång när postdiligensen kom från Svinhult fanns det två rövare vid namn **Roback** och **Vargen** som rånade den, därav namnet Helvete Huset är troligen från 1750 och är ombyggt i många omgångar.

Det har varit en dubbelgård från början.

Ladugårdarna har legat på var sin sida om vägen mot Stationshuset.

Det var rätta vägen mellan Svinhult och Ydrefors innan den nuvarande vägen byggdes år 1934

Den första affären kom hit 1920 och var öppen 2 dagar i veckan.

Här också varit telefonväxel.

I ekonomibyggnaden har det funnits en skomakarverkstad. Även ett garveri ner mot ån.

Det första gatlyset i Ydrefors drevs med batteri som satt på baksidan av fårhuset

Nu drivs det fårskötsel i liten skala för att hålla landskapet öppet.

Gården som ligger längre fram byggdes omkring 1905. Lantbruket bedrevs där till omkring mitten av 1980-talet.

[Topp](#)

Predikar-Lena

En gång när hon var här i Hällefors och predikade, kom några utsända för att gripa henne, men hon gömdes i en källare under köksgolvet. Källaren finns fortfarande kvar. Hon fick senare sin fristad i Skeppenhult. Ett minnesmärke finns där hon hade sin enkla boning. Också en minnessten är uppsatt vid Svinhults kyrka.

Skolan

1938 framfördes förslag om att uppföra ett skolhus i Ydrefors och där inrätta folkskola av B3-form, gemensam för Tidarsrum och angränsande delar av Svinhult och Södra Vi.

Byggnationen genomfördes dock ej, utan lokaler hyrdes för ändamålet i Ydrefors samhälle. Sannolikt inleddes verksamheten där höstterminen 1938 i Ydrefors missionshus. 1944 får Ydrefors skola B2-form med 20 veckors lästid under höstterminen och 19 veckor under vårterminen. Även en småskola förlades till Filadelfia 1944.

De förhyrda lokalerna fungerade emellertid inte tillfredsställande, varför man år 1946 åter aktualiserade tankarna på att uppföra ett skolhus i Ydrefors. 1948 införs 7-årig skolgång i socknens skolor. Den förestående kommunreformen hindrade dock reella förhandlingar med grannsocknarna och Ydrefors samhälle hade för övrigt begärt att få tillhöra Ydre kommun. Först 1952 togs frågan upp om skolhusbygge i Ydrefors åter upp och då av skolstyrelsen i V. Kinda kommun. Den byggdes 1955 och togs i bruk den 1 oktober detta år. Skolan lades ner 1969 och var en tid därefter lägerskola.

Skolbyggnaden köptes upp av Kinda Idrottscenter i slutet av 80-talet för lägerverksamhet under några år.

Numer ägs byggnaden av Ananda Marga som bedriver utbildning där.

Lärare i Ydrefors skola

Folkskolan

1938- Ruth Sundby
1939-1940 Marie Louise Nyman
1940-1942 Eivor Ström
1942-1947 Greta Carlsson
1947-1948 Barbro Hansson
1948-1949 Alva Johansson
1949-1950 Carl-Ola Syrén
1950-1951 Per-Erik Augustsson
1951-1953 Lilian Petersson
1953-1955 Birgit Augustsson

Småskolan

1944-1948 Alva Johansson
1946 Margareta Karlsson
1948-1949 Ingrid Hansson
1949-1951 Ruth Nilsson
1951-1952 Alva Dahlberg
1952-1953 Alva Ing-Britt Carlsson
1953-1954 Barbro Petersson
1955 Ulla Lindberg
1955-1956 Ruth Andersson
1956-1961 Barbro Nilsson

1955-1963 May-Lise Scharff

1961-1962 Else-Marie Thorell

1963-1964 Elsie Persson

1963-1964 Anna Hagström

1964-1965 Illona Ydreskog

1964-1965 Ulla-Britt Thörn

1965-1969 Ulla Lindström

[Topp](#)

Skolan ägs I dag av Ananda Marga

Från officiella hemsidan:

Ananda Marga is a social and spiritual organization [founded in India in 1955](#) by Shrii Shrii Anandamurti ([P.R. Sarkar](#)). The mission of Ananda Marga is to help individuals achieve complete self-realization and to build a social structure in which the physical, mental and spiritual needs of all people can be fulfilled. Ananda Marga contributes to the process of individual development by providing instruction in [meditation and other yoga practices](#) on a non-commercial basis. [read more](#)

Furudal

Byggdes 1932-1933

Hit flyttade Märta Adriansson sitt kafé 1933 från Brovalla på andra sidan vägen. Märta Adriansson bakade bröd själv och hade under vissa tider även matgäster. Hon var särskilt känd för sina goda wienerbröd. Till den stadiga kundkretsen hörde lastbilschaufförer och traktens ungdom. Det fanns perioder då konditoriet hade bråda dagar, särskilt i samband med beställningar från föreningar, t ex vid Ydrefors Bollklubbs pokalmatcher. 1976 upphörde Märta Adriansson med konditorirörelsen.

I det lilla röda gårdshuset på gården fanns vid denna tid ett svinhus. 1935 flyttade Jansson & Bäckstrand in där och öppnade en affär. Egentligen den andra affären i Ydrefors. 1936 uppförde de en ny och modern affärsbyggnad närmare ån.

I det lilla gårdshuset bodde tidvis folk efter affärens flytt.

Konsumhuset (Grönkulla)

Det grönfärgade huset byggdes 1936 som konsumaffär. Ursprungligen fanns konsumaffären borta vid Hällefors. Föreståndare under en lång följd av år var Karl Nilsson, en välkänd Ydreforsbo. Den siste handlaren i denna affär hette Sven Johansson som köpte huset och drev affär där till slutet av 60-talet. Fastigheten disponeras i dag av Ananda Marga

Björkdala

Alldeles bredvid bäcken vid vägen mot Rumskulla låg ursprungligen ett hus. Det byggdes 1950. Två mycket tragiska händelser inträffade här. De tolv barnen blev först föräldralösa inom loppet av något år. 1962 brann huset ner till grunden och samtliga barn blev hemlösa.

Folkets hus

Vägen mot Gullringen byggdes 1917-1920. Ca 100 m längre bort på vänstersidan ligger Folkets hus.

Det uppfördes 1932 av Byggnadsföreningen Ringen upa. Invigningen skedde i november samma år med stor publik tillströmning. Där har hållits många festligheter genom åren. En ute-dansbana fanns givetvis för sommarens danser, den är dock riven.

Byggnadsföreningen Folkets Hus gick i likvidation och såldes 1977. Huset ägs idag av Ananda Marga.

Avståndet till Rumskulla är ca 18 km. Till Vimmerby via asfaltvägen är det 28 km.

Till Vimmerby via Gullringen är det ca 3 mil.

Till Norra Kvills nationalpark är det ca 7,5 km.

Drögshult

Stugorna här har ursprungligen varit torp eller backstugor under Ramsefall. Det har funnits fem torp här förutom soldattorpet. Undantaget är Sandåkra (det vita huset) som byggdes 1951

Några av de ursprungliga husen är rivna eller flyttade.

Torpet uppe på backkrönet var soldattorp under Ramsefall. Det kan dateras till omkring 1687.

Torpen här tillsammans med gården Hällefors var den enda bebyggelsen innan industrialiseringen kom igång omkring 1920.

Lite bortom sista stugan åt Rumskullahället låg tidigare en dansbana. Bara de äldste kommer ihåg den.

På bygdemål

Texten kommer från Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund (Dal) och stavningen visar hur orden har uttalats:

Berättat av Edvin Isaksson i Ramsefall 1954.

”Folket på lannet, di haddet inte lätt i gamle tin. Svält å hungassnö läj di å titt å tätt. Rässkapera såmm di hadde tå bruke jola mä, di va inte så passlie på den tin. No di tjörde i jola mä´ tröploje å träpinneharva så va dä inte unnlitt åm torka to mykke lättare än nu. Nor akksa blidde kortte å korna små så blidde dä inte mykke å tryske missann.”

(Folket på landet, de hade det inte så lätt i gamla tider. Svält och hungersnöd led de av titt som tätt. Redskapen de hade till att bruka jorden med, de var inte så anpassade på den tiden. När de körde jorden med tröplog och träpinneharv, så var det inte underligt att torkan tog skörden mycket lättare än nu. När axen blev korta och kornen små så blev det inte så mycket att tröska minsann.)

”Daffö va dä inte unnlit åmm nöa va svår på många ställe. I Vänselholm by va dä ett glasbruk såmm skikkede glasbutalla te Västervik. Nor bönnerna for dit mä sine lass så ville många torpere ha hämm en säck mjöl ifrå Västervik, män nor bönnerna kumm därifrå, så kansje säkka va tomm. Då blidde dä inte rolitt nor torparn talde åmm dä för si hustru, för ho kansje inte hade nott mjöl å bake å. Barna va for dä mäste rätt många i torpestuvera, män bleke å majre fö dä mäste.”

(Därför var det inte så underligt att nöden blev så svår på många ställen. I Wentzelholms by var det ett glasbruk som skickade glasbuteljer till Västervik.

När bönderna for dit med sina lass, så ville många torpare ha hem en säck mjöl ifrå Västervik, men när bönderna kom därifrån, så kanske säcken var tom.

Då blev det inte roligt när torparen talade om det för sin hustru, för hon kanske inte hade något mjöl att baka av. Barnen var för det mesta rätt många i torpstugorna, men bleka och magra för det mesta.)

[Topp](#)

Bron över Stångån

Vägen här fortsätter till Svinhult ca 13 km. Den byggdes 1931-1934 i huvudsak som nödhjälpsarbete. Den blev en nyttoväg i stora drag. Nu fanns det två bilvägar i Ydrefors vilket utgjorde en hård konkurrens med järnvägen.

1924 krossades gamla träbron på grund av att mängder av timmer i sjön gick löst nerför Stångån. Det hade varit en ovanligt snörik vinter och den stora mängden vatten gjorde väl sitt till. I samband med övriga planerade byggen och järnvägens tillkomst förlades nya bron till sitt nuvarande läge (2004) . Den renoverades 1989 till det utseende den har idag.

Här mitt i ån möts också kommunerna Kinda och Ydre jämte socknarna Tidarsrum och Svinhult.

Tidigare låg också länsgränsen mellan Småland och Östergötland här. Den kullriga stenen i vattnet alldeles norr om bron var gränssten. Tvistemål om markerna och soldattorpet Drögshult gjorde att länsgränsen 1772 flyttades något nedströms.

Enligt sägnerna berodde osämjan på att bönderna i Ramsefall tjuvmjolkade korna på andra sidan gränsen, alltså Söderhults???

Lite längre ner i strömfåran nedströms möter nu två landskap (och län) samt tre kommuner, Vimmerby, Kinda och Ydre.

Filadelfia

Det gråvita huset på höger sida var från början ett lastbilsgarage för ett av åkerierna i Ydrefors. 1943 byggdes det om och var ett antal år Filadelfiaförsamlingens hus.

Hit förlades även småskolan 1944 innan den flyttade upp till nybyggda skolan. Huset är idag privatbostad och har helt nyligen totalrenoverats invändigt.

Invid sjökanten till vänster kan man se rester av ytterligare ett gammalt sågverk.

Det var det första ångdrivna sågverket och kom till vid sekelskiftet 1900. Ägare var Fogelfors bruk.

Sjövalla

Det reveterade huset invid Stångån på Svinhultssidan byggdes 1925. I källaren fanns en tid charkuteriaffär.

[Topp](#)

Lindstens affär (Sjövik)

Den andra affären tillkom 1935 och ägdes av Jansson & Bäckstrand som till att börja med hade affärslokal i ett före detta svinhus uppe vid Furudal.

1936 uppfördes här en ny och modern affärsbyggnad. Den 1 augusti 1938 övertogs affären av Sigvard Lindsten. Han hade ett biträde anställt i affären som i inledningsskedet hade en lön på 100 kronor i månaden. En tid var telefonväxeln inhyrd här.

Här fanns då även en bensinpump, de sista resterna efter denna grävdes upp så sent som 2002. 1977 blev Sigvard Lindsten pensionär och slutade med affärsrörelsen. Någon intresserad köpare fanns inte och affären lades ner. Från och med detta var Ydrefors utan affär.

Mejeribygnaden (Björkebo)

Det gulaktiga stora huset vid Stångån byggdes ursprungligen som mejeri 1936 och var i drift till 1944-1945

Fastigheten har sedan varit i olika ägo, främst som sommarbostad. I mitten av 80-talet köptes fastigheten av Kinda Idrottscenter som en tid bedrev olika sportsliga aktiviteter.

Huset stod sedan tomt i ca 13 år. Numer ägs och renoveras fastigheten av en familj med fastboende.

Bykstugan

Den lilla gula byggnaden vid sjökanten invid bron är en bykstuga där samhällets invånare mot en liten avgift kunde sköta sin tvätt.

[Topp](#)

Tallyddan

Stora vita byggnaden. Detta är den s.k. ”Disponentvillan.”
Den byggdes 1936 av disponent Arvid Carlsson som drev Brovallasågen.

Missionshuset

Det röda huset uppe vid vägkorsningen är ursprungligen ett missionshus. Det tillkom 1930.
Här inhyrdes Ydrefors folkskola 1938 och fanns där tills nya skolhuset kom till.
Byggnaden ägs i dag av Ananda Marga.

Brovalla

Denna byggnad tillkom någon gång mellan åren 1916-1919 samtidigt med att Brovalla såg byggdes. Här drev Märta Adriansson konditorirörelse mellan 1932-1933.
Hon efterträddes av Gunhild Andersson som drev rörelsen under ett antal år. Det fanns alltså två kaféerörelser i Ydrefors.

Det fanns vid denna tid förutsättningar för kaféerörelser. Sågverken blomstrade och 1932 påbörjades vägbygget till Svinhult där en stor del av arbetskraften utgjordes av nödhjälpsarbetare. Även här har funnits bl.a. telefonstation.
På fastigheten finns ett såghus med klingsåg där timmer kan sågas upp till virke.

Brovalla Sågverk

1919 tillkom en av de större rörelserna i Ydrefors, Brovalla Sågverk som fram till 1928 drevs av Norrköpings Exporthyveri. Detta år övertogs rörelsen av företagets skogschef och förvaltare, Arvid Carlsson. Under hans ledning växte företaget till en ansenlig rörelse i sågade trävaror och träkol.

Sågverket på Brovalla drevs av två stora ångmaskiner. Såghuset var byggt i två våningar med transmissioner och remmar i markplanet, sågbänkar – en vänster och en högerbänk – kantverk och kapverk på andra våningen. Timret transporterades upp till sågbänkarna med ett kättingspel från sjön. Det unika med brädgården på Brovalla var att virkes- och ribbtrallorna gick på en bana två till tre meter över marken. Av grövre ytor och ribb sågades laths som exporterades till England. Återstoden av ribbveden kolades.

Sågverksarbetare och kolare var de yrkeskategorier som dominerade Ydrefors under första halvseket. När verksamheten var som mest intensiv på Brovalla uppgick personalstyrkan till 30-talet personer.

Arvid Carlsson drev Brovalla Sågverk fram till vintern 1965/66 då såghuset rasade samman under tunga snömassor. Det blev sedan aldrig uppbyggt.

Sågverket låg här mellan vägen och Brosjön.

[Topp](#)

Ydrefors Träförädling

1928, grundades Ydrefors Träförädling av disponent Oskar Andersson. Firman ombildades 1953 till aktiebolag och 1956 övertogs ledningen av sonen Rune. Träförädlingen låg i den del av Ydrefors som ligger inom Svinhults socken.

Rörelsen utvecklades under efterkrigstiden till ett modernt företag med rationell tillverkning. Maskinparken omfattade modern ARI-anläggning med barkmaskin och flistugg.

Företagets guldålder inföll under åren 1953-1977 då omsättningen som mest uppgick till fem miljoner kronor. Antalet anställda vid denna tidpunkt var tolv personer.

Ydrefors Träförädling levererade sina förädlade trävaror till kunder både inom och utom landet.

Småindustrin förde länge en ojämn kamp mot de stora i branschen. 1976 togs beslutet om nedläggning av Träförädlingen som då var den sista industrin i Ydrefors.

Den gula villan (Björklunda) uppe i skogskanten ovan lokstallet byggdes upp i samband med Träförädlingen och tjänade som ägarens bostad och kont

Stationshuset, Björkbacka

Huset byggdes i samband med att järnvägen kom till orten. Det är senare renoverat till bostadshus.

Åkerier

En välkänd åkare i Ydrefors var Nils Johansson. Han startade åkeriet 1936 med en lastbil. Rörelsen utvecklades efterhand till tre bilar. Antalet chaufförer och lastare varierade mellan åtta och tio personer. Lasterna bestod huvudsakligen av kol, ved, timmer och virke.

1950 övertogs åkeriet av Yngve Karlsson från Mjölby och vid nästa ägarskifte var det Erik Andersson och kompanjonen Hultman som drev rörelsen. Senare drevs den av Erik Andersson och hans son Gunnar. Åkeriet finns ej kvar.

På Svinhultssidan i Ydrefors fanns vid 30- talets slut lastbilsåkaren Lars Rahm. Han köpte åkeriet 1939. Under krigsåren var det uteslutande träprodukter - virke, ved och kol - som fraktades. Han upphörde med rörelsen 1951.

[Topp](#)

Bussbolag

Ett bussbolag startades i Ydrefors 1933 av Helge Söderholm med en buss för 26 passagerare, som trafikerade linjen Ydrefors - Vimmerby. År 1942 övertogs bolaget av Mattias Rydén med fru Märta som bildade familjeföretaget Rydéns Busstrafik. En svår tid att starta ett bussbolag med gengasdrift på både buss och taxibil. Gengasaggregaten eldades med björkkubb som hustrun Märta kapade och klyvde under dagen när maken var ute och körde. Åtgången var 4 - 6 säckar/dag.

Linjerna utökades så småningom till Mariannelund, Kisa, Österbymo och två till Vimmerby. 1950 började skoltransporterna till kommunens skolor. En intressant epok för Rydéns började 1952.

I Svinhult tjänstgjorde på den tiden en präst vid namn Lage Karlsson som var språkkunnig och Mattias hade bussar. Man hade tidigare gjort utflykter med syföreningar i flera år, nu inleddes ett samarbete av resor inom Europa bl.a. till Tyskland för att se på förödelsen. Resorna utökades till Italien (bland de första i Sverige). Detta blev ett långvarigt samarbete som pågår än i dag, men nu med prästen Lage Karlssons son, Jonas Carlsson med fru Irma (Vår Resetjänst i Mjölby). Vår Resetjänst arrangerar resor i samarbete med Rydéns Busstrafik till hela Europa.

Rydéns Busstrafik utför i dag beställnings - turist och linjetrafik samt skoltransporter.

Rydéns Busstrafik övertogs 1976, efter Mattias pensionering av Åke Rydén, Ingemar Rydén samt Sigvard Svanström, den sistnämnde har dock även han pensionerats.

[Bolaget](#) drivs i dagsläget som aktiebolag.